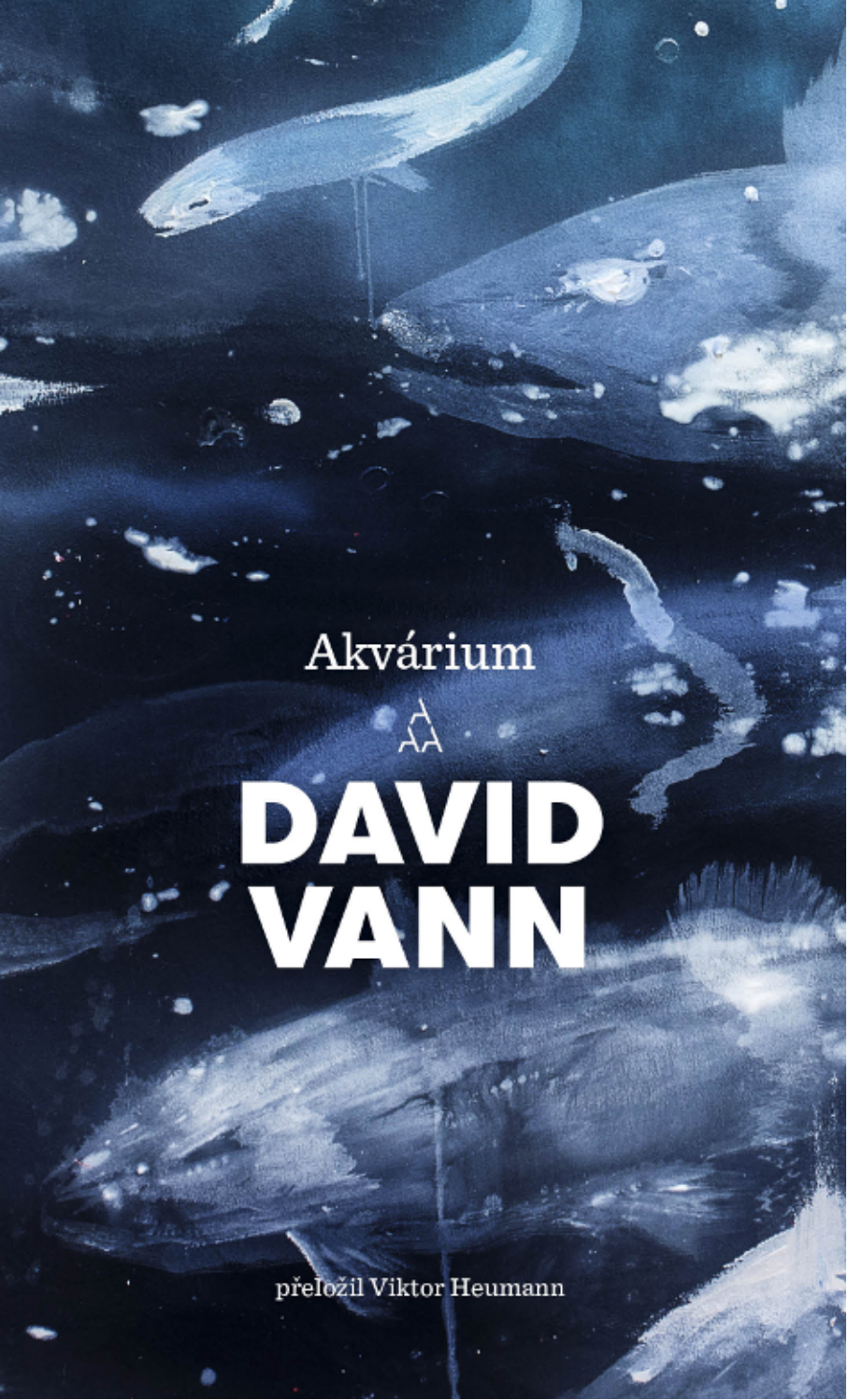

Akvárium

**DAVID
VANN**

přeložil Viktor Heumann

edice angloamerických autorů

ARGO

Akvárium
David Vann

Akvárium

**DAVID
VANN**

přeložil Viktor Heumann

Edici angloamerických autorů řídí Petr Onufer

AQUARIUM

Copyright © 2015 by David Vann

Illustrations by Anna-Sophia Watts © 2015

Czech edition © Argo, 2019

Translation © Viktor Heumann, 2019

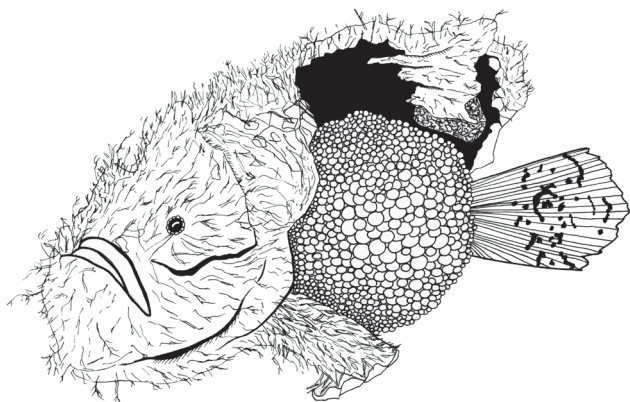
Afterword © Lukáš Merz, 2019

Cover art © Martin Salajka, 2019

ISBN 978-80-257-2731-7 (váz.)

ISBN 978-80-257-2921-2 (e-kniha)

Věnuji své hodné a štědré mámě

Nevypadala skoro ani jako ryba, jak byla ošklivá. Hrouda studeného masa porostlá mechem a kdovíčím ještě, posetá zeleno-bílými skvrnami. Nejdřív jsem si jí vůbec nevšimla, ale pak jsem dychtivě přitiskla tvář na sklo, abych si ji prohlédla co nejvíc zblízka. V matoucím porostu se rýsovala zamračená křivka tlustých pysků, místo tlamy grimasa. Nad nimi oko, černý korálek. Tlustý ocas posetý tmavými fleky. Ale to bylo asi tak všechno, čím připomínala rybu.

Ta je ale škaredá, vid'?

Hlas staršího pána zničehonic vedle mě, celkem nemilé překvapení. Vlastně poprvé, co tady na mě někdo promluvil. Kolem jen potemnělé komůrky, vlhko a teplo skýtající úkryt před sněhem venku.

Když myslíte, odpověděla jsem.

Má tam jikry. Hlídá si je.

Potom jsem je uviděla. Vypadalo to, jako by rybu zpola zakrývala hradba bílé mořské sasanky, trs světlých koulí. Až teď jsem si všimla, že nevisí na stoncích, ale každá z nich je oddělená. Shluk jiker zavěšených na boku ryby.

Rozedranec třískvrnný, řekl muž. Nikdo zatím nevyzkoumal, proč se o jikry stará sameček. Asi aby byly ve větším bezpečí. Nebo se na ně snaží nalákat jiné samičky.

A kde má ty tři skvrny?

Stařík se zasmál. To by mě taky zajímalo! Vždyť jich má na sobě víc, než je jich na rukou starého dědka!

Neotočila jsem hlavu. Nechtěla jsem vidět jeho ruce. Byl strašně starý, skoro nad hrobem, řekla bych. Muselo mu být aspoň sedmdesát, nebo i víc, ale vypadal celkem fit. Dech, jako mívají staří lidé. Dlaně jsem ohnula do kornoutu a odsunula se po skle o kousíček pryč, jako bych hledala lepší úhel pohledu.

Kolik ti je? zeptal se.

Dvanáct.

Jsi hezká holčička. Kde máš kamarádky nebo maminku?

Máma je v práci. Čekám na ni. Přijede si pro mě v pět nebo v půl, když nebude zácpa.

V tu chvíli nadzdvihl rozedranec ploutev, jako když se palec u nohy pomalu zvedá z kamene, vespod měkké bledé tělo.

Naše nohy a ruce jsou taky takové ploutve, řekla jsem. Koukejte na něj. Skoro jako prsty u nohou, co se držej kamenů.

Pravda, odvětil stařík. Změnili jsme se k nepoznání.

Podívala jsem se na něj. Tělo kropenaté jako skvrny té ryby, vlasy visící v přehazovačce jako ploutev stočená nad jikrami. Pysky v grimase, koutky svěšené. Drobné oči utopené v naduté vráscité hmotě, mimikry, odvrácený pohled. Jako by se něčeho bál.

Co tady vlastně děláte? zeptala jsem se ho.

Chtěl bych si té nádhery ještě užít, moc času už mi nezbyvá.

Tak můžeme koukat spolu.

Jsi hodná.

Rozedranec se nevznášel nad kameny. Byl na nich přímo nalepený. Vypadalo to, že každou chvíli vystartuje pryč,

ale ve skutečnosti zůstával nehnutě ležet, jen si o kousek posunul své rybí prstíky.

Mají tam uvnitř pěkně teplíčko, řekl muž. Tropický oceán, Indonésie. Celý život v teplé vodě.

Jako byste v životě nevylezl z vany.

Tak nějak.

Další podivné rybí stvoření se objevilo nad námi, tygrovaná krajka se skvrnami protaženými do délky. Průsvitné ploutve a tvar nepodobný rybě, jen plovoucí vzorovaná kaňka.

Rozedranec proužkovaný, řekl muž. Jsou příbuzní. V latině jeho jméno zmiňuje tu anténu.

Kde má pusku nebo oči, nebo vůbec něco?

To nevím.

Je to vůbec ryba?

To je dobrá otázka.

A kolik je vám let?

Stařík se zazubil. Jako by ses divila, jestli jsem ještě vůbec člověk.

Promiňte.

To je v pořádku. Musím přiznat, že se na to taky někdy ptám. Sotva chodím, jsem sám a už se ani nepoznávám, můj obličej ten původní snad ani nepřipomíná, všechny části se schovaly bůhvíkam, a někdy jsem překvapení i sám pro sebe. Dá se tomuhle stvoření říkat stejně jako předtím? Nejsem nějaký nový živočišný druh? A existuju vůbec, když se na mě zrovna nikdo nedívá?

Omlouvám se.

Nemusíš. Je to zajímavá otázka, nad kterou bychom se měli společně víc zamyslet. Bude mi potěšením. Pojďme spolu dumat nad tím, jestli se tady tomu stvoření dá říkat ryba a jestli se o mně dá ještě říkat, že jsem člověk.

Musím už jít. Je skoro tři čtvrtě, máma tu bude každou chvíli.

V kolik přijdeš zítra?

Škola mi končí o půl třetí. Kolem čtvrt na čtyři bývám tady.

Kam chodíš do školy?

Na Gatzertovu.

To je pořádná procházka!

To si pište, tak nashle! Rychle jsem prošla tmavými chodbami lemovanými světlem. Budova Mořského světa jako by byla celá pod vodou, ponorka plovoucí v nesmírné hloubce. A pak jsem se vynořila u pokladen a najednou tu byl celý jiný vesmír, zářivá oblaka západu slunce nad Seatlem, několik oranžových skvrn na šedivém pozadí, ulice mokré. Sníh se proměnil v černohnědou břечku, aby zase záhy ztvrdl na led. Máma zatím v nedohlednu.

Oblékla jsem si kabát a zapnula zip. Bavilo mě, jak se dokážu zvětšit na dvojnásobek vlastního objemu. Přes hlavu jsem si natáhla kapuci, umělou kožešinu. Byla jsem skoro neviditelná.

Máma přijela málokdy už v půl páté. Stála jsem vždycky připravená u silnice, i když jsem věděla, že mě čeká ještě pár dlouhých chvil, kdy budu zírat na koleje přes ulici a na nadjezdy na dálnici za ní. Cesta vedla buď na sever, nebo na

jih, a my jsme vždycky zamířily na jih. Ulice se jmenovala Aljašská třída, ale severním směrem jsme se nevydaly nikdy.

Nákladáky a nekonečné řady aut, beton, hluk a zima, úplně jiný svět než ten rybí. Ryby nikdy nezažily vítr. Nikdy nepocítily zimu ani neviděly sníh. Ale čekání znaly stejně důvěrně jako my. Vlastně pořád jenom čekaly. A co vůbec viděly za sklem akvária? Viděly nás, nebo jenom svůj vlastní odraz, zrcadlový sál?

Až vyrostu, bude ze mě ichtyoložka. Budu žít v Austrálii nebo v Indonésii nebo na Belize nebo u Rudého moře a většinu dne strávím v teplé vodě. Nádrž dlouhá tisíce kilometrů. Ale s Mořským světem byl ten problém, že k rybám do akvária vás nikdy nepustí.

Objevil se mámin starý thunderbird. S tímhle bouřlivákem si zřejmě plánovala divoké vyjíždky, ale pak jsem přišla na svět já. Přední kapota zabírala skoro polovinu auta. Obrovský motor nadskakoval u obrubníku. Vypadal, že může každou chvíli chcípnout, ale nejdřív vychlemtá všecek benzín světa.

Dva odstíny hnědého laku, světlejší po stranách, odlupující se barva na kapotě a na střeše, jako galaxie, které se rozpínají, stříbřitá slunce v mlhovinách tak vzdálených, že ani nemají jména.

Otevřely se dveře, těžké jako závaží jeřábu, tisíce kil. Musela jsem zabrat oběma rukama, abych je za sebou zase zaklapla.

Co ryby, jak se mají?

Jo, fajn.

Nějaká nová známost? Ten vtípek jsem slýchala skoro každý den, jestli jsem si v Mořském světě nenašla mezi rybami nějakou známost. Zrovna dneska to byla pravda, ale neměla jsem vůbec chuť o tom mámě povídat.

Když za mnou dveře konečně zaklaply, s bublajícím motorem jsme vyrazily po silnici. Bezpečnostní pásy zůstaly viset ladem.

Máma pracovala v nákladním přístavu, manuální práce. Na nohou měla těžké pracovní boty, na sobě hnědé montérky Carhartt, flanelovou košili, vlasy stažené do ohonu. Začala pracovat jako vazačka břemen a doufala, že to jednoho dne dotáhne až na jeřábnici. Jeřábníci vydělávají fůru peněz, třeba sto tisíc i víc. Budeme bohaté.

Jak bylo ve škole?

Normálně. Pan Gustafson říkal, že budeme muset začít makat, ale až příští rok.

A letos makat nemusíte?

Letos ne. Říkal, že šestá třída není důležitá. V sedmičce už trochu o něco jde. Ale až osmička je fakt rozhodující, i když na známkách záleží už v sedmičce.

Bože, kam na ty učitele choděj? Myslela jsem, že je to dobrá škola. A to jsem musela trošku přikrášlit adresu, abych tě tam vůbec dostala.

Pan učitel Gustafson je fajn.

Nepovídej.

Je s ním sranda. Pořád něco hledá. Dneska nemohl najít jednu knížku, tak ji musela hledat celá třída.

Skvělý doporučení, kritiku беру zpátky.

Ha ha, zasmála jsem se, jako že jsem tomu rozuměla. Jako obvykle jsem si prohlížela graffiti podél silnice. Na vagonech, na zdech, na starých barácích. Sprejeři kreslili rozpohybované postavy jako z flipbooků. Válcovitá písmena MOE vyvedená ve světle modrozelené, pochodující do kopce, na vrcholku pak pokračující v oranžovožluté a zase padající dolů ve zlatočervených barvách, aby nakonec zase zvedla černomodrou hlavu. Jako nekonečná cesta slunce. Město, na to se musí člověk dívat v rychlosti, ale my jsme se vždycky zasekly v zácpě. Těch devět kilometrů z Mořského světa k nám domů trvalo klidně i půl hodiny.

Aljašská třída se změnila na Východní okružní – směr jih, a romantika byla ta tam. Stěží cesta za dobrodružstvím. Kdybychom domů pluly lodí, jedna zastávka by byla Severozápadní ledovec, což nebyl blok ledu s pomalu

odpadávajícími obřími krami, ale betonová směs, písek a štěrk na velkých nákladních dvorech a kolem sil natřených na bílo.

Bydlely jsme vedle letiště Boeing Field, ze kterého ve skutečnosti nikdo nelétal. Náš dům stál přímo v letové dráze všech zkušebních letů, které mohly, ale nemusely dopadnout dobře. V naší čtvrti sídlily firmy jako pilinárny, pneuservis, armádní výprodej, mexický fastfood, servis traktorů a dodávky plen, gumárny, burgrárny a prodejny osvětlovacích systémů. Z většiny stran nás obklopoval beton táhnoucí se na kilometry daleko, žádné stromy, jen obří parkoviště, obsazená i prázdná, ale o těch neměl člověk, když dorazil k nám domů, ani potuchy. Pod okny se sice rozprostíralo parkoviště Dopravního podniku, kde se donekonečna posouvaly komíny oranžových výstražných kuželů a sloupků, žlutých svodidel, mobilních betonových dělicích bloků spolu s nákladáky všech možných druhů, ale těch osm budov, které tvořily náš obytný komplex, bylo obklopeno stromy. K nerozeznání od bohatých čtvrtí Seatlu. Sociální bydlení s arkýřovými okny, pastelové barvy, pěkné dřevěné ploty s mřížkami. A neustálý dozor policie.

Když jsme dorazily domů, padla máma vždycky celá hotová do postele a zhluboka si vydechla. Dovolila mi, abych na ni vyšplhala a zhroutila se jí na záda. Vůně cigaret ve vlasech, ačkoli nekouřila. Pach hydraulické kapaliny. Měkká, ale pevná lidská hora pode mnou.

Postel, vzdechla. Kéž bych se z ní už nikdy nemusela zvednout. Miluju svou postel.

Jako v Karlíkovi a továrně na čokoládu.

Přesně, lehneme si každá hlavou na opačnou stranu a budeme tady spolu bydlet.

Ruce jsem měla zasunuté v jejím podpaždí a chodidla zastrčená pod stehny, zaklesnutá do jejího těla. Každý rozedranec by mi mohl závidět, jak se umím držet svojí hroudy. Byt, naše vlastní akvárium.

Tvoje stará matka má dneska večer rande.

Nemá.

Bohužel ano, sasanko.

V kolik?

V sedm. A ty budeš dnes spát ve svém pokoji, pro případ, že by to dopadlo dobře.

Vždyť tě ani nebavěj.

To je fakt, většina z nich mě nebaví. Ale kdoví. Občas se objeví někdo zajímavější.

Jak se jmenuje?

Steve. Hraje na harmoniku.

On se tím živí?

Máma se zasmála. Svět není pohádka, koblížku.

Kdes ho potkala?

Pracuje jako ajťák, spravuje počítače a přišel nám do práce něco opravit. Zůstal na oběd, hrál při tom na harmoniku Summertime, tak jsem si k němu přisedla.

Seznámíš nás?

Jasně. Ale nejdřív musíme povečeřet. Co si dáš?

Párek z mikrovlnky.

Máma se znovu zasmála. Zavřela jsem oči a sedla si jí na záda jako na koně, který se střídavě zvedal a zase klesal.

Nakonec se jako vždycky převálila na záda a zalehla mě, abych ji pustila. Ale já se pevně držela, dokud mi nedošel dech, až jsem jí nakonec poklepala na rameno jako zápasníci v soutěži Big Time.

Čas na sprchu, řekla.

Steve nevypadal jako ajťák. Byl mohutný jako moje máma. Široká ramena. Oba na sobě tmavou flanelku a rifle.

Nazdááár, zahlaholil tak vesele, že jsem se musela usmát, i když jsem plánovala být nepřívětivá. Ty budeš Caitlin, vid'? Já jsem Steve.

Hrajete na harmoniku?

Steve se usmál, jako kdyby ho někdo přistihl při nějaké nepravosti. Měl tmavý knír a vypadal jako kouzelník. Z kapsy u košile vytáhl harmoniku a ukázal mi ji.

Zahrajete něco?

Co bys ráda.

Něco srandovního.

Tak jednu námořnickou, houkl hlasem piráta. Ať si můžeme taky jednou vyhodit z kopýtko. Spustil veselou námořnickou melodii, zpočátku pomalou, nejdřív ve výskoku vykopl levou a pak pravou nohu, otočil se a zrychlil. S mámou jsme se k němu přidaly, všichni jsme si propletli ruce a on skákal po celém obývacím a kopal nohama do vzduchu jako žabák a já jsem začala výskat radostí, křičela jsem a máma na mě dělala pšššt, ale usmívala se. Neřízená dětská radost, která dokázala vybuchnout jako slunce. Toužila jsem, aby s námi Steve zůstal navždycky.

Ale pak odešli na to svoje rande, a já jsem tam zůstala zpocená a rozjívěná a nevěděla jsem, co se sebou. Pochoďovala jsem ode zdi ke zdi.

Nesnášela jsem, když mě máma nechávala samotnou. Na chvíli jsem si vzala do ruky knížku nebo jsem se dívala na telku. Chtěla jsem vlastní akvárium, ale to bylo drahé a neměla jsem ho dovolené, protože se mohlo rozbít a vyplavit byt pod námi. Nic v našem bytě nebylo živé. Holé bílé stěny, nízké stropy, žárovky bez lustrů, všechno pusté a smutné, když byla máma pryč. Čas jako věc, která se skoro zastavila. Posadila jsem se na podlahu a opřela se zády o zeď, šedivý koberec vinoucí se přede mnou a praskání žárovky nad hlavou. Ani jsem se ho nezeptala, jaká je jeho oblíbená ryba. Všechno jsem se vždycky ptala.